

CARLES MIRALLES. *D'ASPRO DOLCESA*

Em complau especialment poder escriure unes ratlles sobre *D'aspra dolcesa*, un volum d'allò que els anglesos anomenen «collected poems», que aplega la producció lírica de Carles Miralles. Em complau perquè segurament vaig ser un dels primers lectors del poeta i en conseqüència he tingut l'oportunitat de seguir-ne la trajectòria pas a pas, amb la lentitud i la profunditat amb què ell ens n'ha volgut donar els diversos llibres que integren *D'aspra dolcesa*. I em complau també perquè darrera d'aquest títol ambigu, que ens recorda el bo i dolent de la vida –o, potser per parlar amb més exactitud, que ens fa ruminar sobre les vores i els encontorns aspres i amargs de la placidesa feliç–, darrera d'aquest títol, dic, Carles Miralles ens obliga a reflexionar sobre la necessitat de la poesia. Una poesia necessària, vet aquí com jo la definiria.

Necessària perquè des de la pràctica d'aquests trenta-vuit anys d'escriptura, els poemes que ara se'ns ofereixen són poemes fets d'intel·ligència i de necessitat emotiva. Són poemes sortits del cor, i passats pel sedàs lent i rigorós d'una intel·ligència alerta i exigent. Poemes passats també pel sedàs de la tradició d'una cultura sòlida, que en l'autor adquireix un gruix excepcional i poemes que, en bona mesura, són pastats –escrits– gràcies a ella. Em costa, per exemple, pensar en el Miralles poeta sense pensar en la seva *Lectura de les Elegies de Bierville*, és a dir, sense remetre'm al lector privilegiat, al professor, a l'investigador o al crític sagaç. Algú que ens ha desentranyat les complexitats de l'obra magna de Riba no és mai un escriptor innocent en els seus propis textos, no és mai un inspirat de primera volada. El do que per damunt de tot subratllaria en la seva poesia, però, és que l'autor n'és perfectament conscient, d'aquest cabal de lectures, de cultura, i que, per tant, la seva tasca com a creador consisteix, precisament, a sopesar la necessitat del poema, a buscar l'equilibri exacte entre la urgència de l'emoció i la construcció poètica que servirà per vehicular-la. I voldria afegir que, tal com jo llegeixo els seus poemes, hi aprecio, sobretot, que el poeta docte i el savi subtil, mai no hagi sentit la temptació de fer callar la genuïna

emoció de l'home del carrer, de l'home solidari, del jo lligat per l'amor a la família, i a la vida, i a la llengua, i a la seva història.

Una història que, fet i fet, és gairebé sempre tan senzilla com la que llegíem en els ulls del neorealisme fílmic italià o dels poemes de Pavese que ens van emocionar fa anys. Quan en un dels poemes de finals dels anys 60 Miralles escriu:

*Un dia farà sol
i baixareu l'escala
i caminareu pels carrers
duent de la mà els fills... (p. 75)*

fa d'aquesta mena de senzillesa elemental un programa ètic simple però transcendent: demana –de fet ho afirma, però en un futur que és una projecció del desig– tenir la possibilitat de pensar en l'esdevenidor i d'afaiçonar-lo; és a dir, reclama –i ens reclamava aleshores, a nosaltres, els seus lectors, i encara ho fan ara les seves paraules– el seu dret a participar de ple en l'àmbit de la llibertat humana. Una llibertat que, en el moment d'escriure aquells versos, només era a l'abast en la història llunyana i que, com a pràctica, era feta, tot simplement, del somni i de la possibilitat –és a dir, de l'esforç– per assolir un futur «normal», que calia guanyar pas a pas, tot ell sencer. L'afecte crític de Miralles per Salvador Espriu crec que va també en aquesta direcció: reconeixement de pertinença a una tradició, acceptació de la necessitat de lluitar per preservar-ne els mots, l'essència que ens permet «dir el món».

Ho menciono, perquè de la formació clàssica de Carles Miralles i de la seva passió ribiana se'n podia haver esperat una poesia pròxima al simbolisme més clus, dins la tradició francesa de l'hermetisme i de la investigació del poder o de la significació de la paraula. En podríem haver esperat una poesia –i ho dic sense cap mena d'embuts bo i utilitzant una cita d'Agustí Bartra– que hagués seguit les rels de Valéry i no hagués estat capaç de moure's del «jo pur», és a dir, de l'absolut de la consciència, o, més difícil encara –i continuo amb la imatge de Bartra– que hagués fet com Mallarmé: limitar-se a dibui-

xar a la sorra la silueta dels peus de l'estàtua meravellosa que mai no va arribar a erigir. Miralles ha sabut, doncs, des de la seva visió de la necessitat de la poesia, des de la interiorització d'aquesta, defugir una mena de literatura que hauria estat tan fugaç, previsible i inútil com la interrogació d'una paret. La tradició catalana, la de l'Espriu que suara esmentava, o la de Salvat-Papasseit, la del poc entès i molt blasmat neorealisme –que curiosament ha servit per emparentar la tradició catalana contemporània amb el millor de la tradició l'anglosaxona– l'ha salvat amb escreix. A *Camí dels arbres i de tu* (escrit entre 1970 i 1978), per exemple, s'hi veu l'amor i el record, l'experiència del goig de descobrir-nos en un altre cos, però també veiem com la veu que ens parla s'insereix en aquesta tradició compartida, de la qual n'és una baula *creixo en mi / del que sóc i del que sou*. (p. 136).

Aquest creixement «per a» i «gràcies als» altres, aquesta dimensió de saber-se i de pensar-se en una dimensió comuna, és especialment interessant perquè marca cadascuna de les osques que fan que el fulcre de la balança trobi el seu punt just d'equilibri. El poeta que se sap dins una tradició, l'home que se sap dins una comunitat, la veu que ens parla com a iguals, no com a oficiant de cap ritus obscur, és allò que, si no vaig errat, hauríem d'anomenar «humanisme». La necessitat de la poesia de Carles Miralles neix, justament, d'aquest seu humanisme, d'aquest detall minúscul de l'observador que és capaç de veure's de forma abstracta, des d'un plantejament metafísic, però que, al mateix temps, sap que no pot –o, encara més ben dit, que «no ha de»– abandonar la reflexió genèrica sobre la condició humana i la seva commoció pel proïsme. Veieu, sinó, aquest poema de *La ciutat dels plàtans* (1995):

Un vell plàtan, des del carrer

*Un instant de tendresa, molt intens
i sobtat com un xàfec, que t'agafa
al bell mig del carrer i fa parar
l'home enfeinat que ets ara, i t'adones*

*—et puja de l'estómac, no tens aire—
que el teu pou no té fons fins a la mort
i no era això el que tu volies, no,
i et retrobes infant i et vénen ganes
d'algú que et permeti refugiar-t'hi
suaument i càlida, sense amor.
I retrobes els teus ulls a les fulles
del plàtan. I reprens a caminar*

(p. 231)

Entre la reflexió sobre una existència per a la mort i la necessitat d'una dolcesa, d'una solidaritat fins i tot més enllà de l'amor trobem l'espai d'aquesta filiació humanista. I és aquesta tria de Carles Miralles envers l'humanisme, aquesta tria de la «dolcesa» del títol del volum, allò que més destacaria d'aquest recull que ara es publica. Un llibre que ens servirà per llegir els seus versos gairebé de cap a cap i per saber-li agrair, moltes de vegades, que ens hagi donat la mena de poesia que ens fa viure.

Voldria acabar aquesta nota amb un apunt més personal. L'autor del llibre i qui signa aquestes ratlles han mantingut una amistat d'ençà de fa més de quaranta anys i aquesta amistat ha fet que, com s'esdevé amb els amics de joventut, sense gairebé adonar-me'n, m'adonés que mentre llegia *D'aspra dolcesa* en realitat duia a terme una operació paral·lela i intentava d'esbrinar, en el gruix de la vida de l'autor, en els anys transcorreguts i, en aquest cas, en les moltes pàgines dels seus poemes, no pas les circumstàncies vitals de la persona, sinó allò —ara sí— que el seu jo ha esdevingut en aquesta mitja vida. I he de confessar que conec pocs casos d'una fidelitat tan gran a un projecte de cultura individual, a una creença tan autèntica en la tenacitat de la voluntat i en la generositat de la raó. Per això considero que la fulla de plàtan que apareix a la portada del llibre *D'aspra dolcesa* és una fulla recollida del terra de la ciutat per les mateixes mans senzilles i netes amb què el pintor Ismael Balanyà va ornar el 1965 la primera plaquette publicada per Carles Miralles: *La terra*

humida. Fèiem versos i no ens ho crèiem, però continuàvem fent-ne per creure-hi i, a la fi, són els versos mateixos els que ens han fet i encara ens fan creure. Com aquesta fulla de plàtan a què al·ludeixo, que podria molt bé ser collida potser davant del pis del jove Miralles al carrer Londres, i que ara és un símbol que viu, per al poeta madur però també per als lector anònims, com una prova humil d'humanisme, o com una penyora de la poesia més a prop del cor, de la poesia que ens és necessària.

FRANCESC PARCERISAS